

7. Regionální spolupráce

7.1. Mikroregiony

Mikroregiony jsou územní celky, jejichž hranice jen poměrně málo souvisí s jinými územními jednotkami NUTS (La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques). Jsou to **dobrovolné svazky obcí**, které se vytvářejí na území s podobnými problémy či obdobnou ekonomickou aktivitou. Důvody, které vedou ke vzniku jednotlivých mikroregionů, jsou různé. Hlavním úkolem mikroregionů je zejména v záležitostech nadobecního charakteru společně řešit rozvoj území jako jsou např. komunikace, životní prostředí, cestovní ruch apod. V minulosti proto vznikaly zejména monotematicky zaměřené mikroregiony, které většinou po splnění účelu, pro který byl mikroregion vytvořen, nepokračovaly v další spolupráci. Některé mikroregiony na základech spolupráce založené na jednorázovém úkolu postavily další spolupráci a svůj komplexní rozvoj. Pohyb mikroregionů (jejich vznik či zánik) je poměrně značný. Obecně lze však konstatovat, že v poslední době vznikají mikroregiony, které mají komplexní charakter a monofunkční mikroregiony se vyskytují stále v menší míře.

Z podkladů Ústavu územního rozvoje v Brně, který v květnu roku 2004 z pověření Ministerstva pro místní rozvoj provedl monitoring mikroregionů na celém území České republiky, bylo zjištěno, že v **Ústeckého kraji je evidováno celkem 46 mikroregionů**. Převážná většina z nich má formu svazku obcí (dle § 49 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích). Evidována jsou však i zájmová sdružení právnických osob (dle § 20 písm. f až § 20 písm. j Občanského zákoníku). V některých případech se vyskytuje i jiná forma mikroregionů, případně mikroregiony, které fungují bez jakéhokoliv právního ustanovení.

Do mikroregionů, jejichž sídlo spadá na území Ústeckého kraje, je sdruženo celkem **289 obcí**, což je 82 % z celkového počtu obcí v kraji. Největší počet mikroregionů je evidován na území okresu Litoměřice (11) a Chomutov (10). Průměrný počet obcí v mikroregionu je osm. Je to však velmi hypotetický počet, neboť velikost mikroregionů je velmi rozdílná. Často dochází i k tomu, že jedna obec je zapojena do dvou i více mikroregionů. **Největším mikroregionem** z hlediska rozlohy je mikroregion Podbořansko. Sdružuje celkem 11 obcí o výměře 338 km² a zaujímá 30 % z celkové rozlohy Lounského okresu. Za ním následuje mikroregion „SOKO – Sdružení obcí krušnohorské oblasti“ (275 km²), do kterého je zapojeno 10 obcí. Některé obce z tohoto mikroregionu však již neleží na teritoriálním území Ústeckého kraje, ale spadají do kraje Karlovarského. Podobné přesahy územních hranic NUTS jsou časté i u dalších mikroregionů sdružujících obce v těsné blízkosti sousedních krajů. Týká se to např. mikroregionů „Sdružení obcí Českokamenicka“, „Labská vinařská cesta“ a „Podřipsko“. **Nejvyšší počet obyvatel** (přes sto tisíc) sdružuje mikroregion „Svazek měst a obcí pro rozvoj průmyslových zón Chomutovska“, což je dáno především tím, že do tohoto mikroregionu je zapojeno všech pět měst okresu Chomutov (Vejprty, Klášterec nad Ohří, Kadaň, Jirkov a Chomutov). Druhým velkým mikroregionem z hlediska počtu obyvatel je mikroregion „Labská vinařská cesta“ s více jak padesáti tisíci obyvateli.

Tab. 7.1.1 Mikroregiony na území Ústeckého kraje k 31. 5. 2004

	Počet mikroregionů	Počet obcí		Výměra v km ²	Počet obyvatel k 31. 12. 2004
		celkem	z toho měst		
Ústecký kraj	46	x	x	x	x
Děčín	8	74	12	1 108,9	93 483
Chomutov	10	58	11	1 380,6	192 260
Litoměřice	11	110	12	1 215,8	162 606
Louny	7	67	5	1 191,0	91 148
Most	3	27	3	404,2	49 596
Teplice	4	19	6	243,5	40 990
Ústí nad Labem	3	17	2	154,4	13 687

Tab. 7.1.2 Přehled mikroregionů na území Ústeckého kraje k 31. 5. 2004

Okres, mikroregion	Počet obcí	Výměra v km ²	Počet obyvatel k 31. 12. 2004	Okres, mikroregion	Počet obcí	Výměra v km ²	Počet obyvatel k 31. 12. 2004
Okres Děčín				Mikroregion Venkov II.	4	47	2 429
Dobrovolný svazek obcí "Svazek obcí SEVER"	9	191	19 184	Sdružení měst a obcí za účelem realiz. kanaliz. v mikr. Litoměřice	8	48	27 705
Dobrovolný svazek obcí mikroreg. pod Jedlovou "Tolštejn"	8	140	24 416	Sdružení obcí Českého středohoří - Dolní Poohří	12	193	11 566
Mikroregion "Buková hora", zájmové sdružení obcí	6	75	2 905	Sdružení obcí pro plynofikaci - Labské údolí I.	16	220	35 791
Mikroregion Labské skály	9	192	13 123	Okres Louny			
Sdružení obcí Benešovska	11	123	8 970	Mikroregion Lounské podlesí	7	71	3 265
Sdružení obcí Českokamenicka	13	217	13 699	Mikroregion Perucko	16	174	7 728
Sdružení obcí v povodí říčky Bystrá	11	123	8 970	Mikroregion Podbořansko	11	338	15 788
Svazek obcí Českého Švýcarska	7	49	2 216	Mikroregion Žatecko	15	238	7 296
Okres Chomutov				Podlesí	2	16	363
Mikroregion Koridor	5	63	2 323	Svazek obcí KONTAKT	5	226	51 656
Mikroregion Nechranicko	6	202	39 843	Voda	11	129	5 052
Mikroregion Podkrušnohor	5	68	2 915	Okres Most			
Mikroregion Radonicko	7	111	3 336	Sdružení obcí regionu Most - Jih	7	105	3 868
Mikroregion St. Sebastian	7	223	1 707	Svazek obcí SRPINA - okres Most	9	63	5 717
Mikroregion Šumná	3	83	16 974	Svazek obcí v regionu Krušných hor	11	236	40 011
Mikroregion Údlicko	5	48	1 891	Okres Teplice			
SOKO - Sdružení obcí krušnohorské oblasti	10	275	10 422	Bouřlivák	5	79	5 941
Svazek měst a obcí pro rozvoj průmyslových zón Chomutovska	5	176	108 007	Mikroregion Cínovec	3	39	12 296
Svazek obcí Vejprtska	5	133	4 842	Mikroregion Stropník	6	87	18 365
Okres Litoměřice				Svornost	5	39	4 388
INTEGRO, Západ Českého středohoří - Poohří	17	199	9 572	Okres Ústí nad Labem			
Labská vinařská cesta	17	222	58 715	Mikroregion Milada	6	43	6 837
Mikroregion - Budyňsko	7	111	5 495	Mikroregion Přemysla Oráče	7	74	3 797
Mikroregion České středohoří	7	52	2 987	Velkobřezský mikroregion	4	38	3 053
Mikroregion Podřipsko	8	63	3 770				
Mikroregion Polabí	4	20	1 332				
Mikroregion Porta Bohemica	10	42	3 244				

7.2. Euroregiony

Euroregiony jsou **nadnárodním typem svazků** či sdružení obcí a měst. Jsou to územní celky, které nesouvisí s krají ani s jinými územními jednotkami NUTS. Mohou se vytvářet na území s obdobnými problémy, obdobnou ekonomickou aktivitou atd. podobně jako vnitrostátní sdružení obcí (mikroregiony).

První euroregiony se začaly objevovat v padesátých letech. Vznikaly zcela přirozenou cestou zdola, z iniciativy a potřeb příhraničních území zejména v rámci Beneluxu, Spolkové republiky Německo, Francie, Švýcarska, Itálie a rozvíjely se i ve Skandinávii. Významnou roli v tomto procesu sehrála dnes již třicetiletá existence **Sdružení evropských příhraničních regionů** (AEBR – Association of European Border Regions, nebo jinak AGEG – Arbeitsgemeinschaft Europäischer Grenzregionen). Toto sdružení nemalou měrou přispělo a dosud přispívá ke vzniku organizované sítě euroregionů v Evropě. V současné době je jich v Evropě registrováno více než 70.

Vznik euroregionů neznamená tvorbu nových správních nebo jiných orgánů, které by mohly rozhodovat o právech a povinnostech občanů definovaného území. Jedná se o dobrovolné sdružení měst, obcí či jiných organizací na obou stranách hranice s cílem **prosadit své společné zájmy**. Zatímco zakládání starších euroregionálních sdružení sledovalo především zvládání společných problémů regionálního rozvoje, od počátku devadesátých let se do popředí dostává další významný motiv, a to v rámci přeshraniční spolupráce využít maximum finančních prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie.

Hlavním cílem euroregionů je především **podpora spolupráce a rozvoje vymezeného území** v různých oblastech (např. životního prostředí, hospodářství, cestovního ruchu, regionálního plánování, výstavby infrastruktury, dopravy, hraničních přechodů, kultury, vzdělávání, sportu či setkávání na různých úrovních). Euroregiony hrají dnes významnou úlohu při zastupování regionálních zájmů na příslušných úřadech a institucích a podporují snahu k uzavírání závazných mezistátních dohod v rámci regionální a komunální přeshraniční spolupráce.

Na území Ústeckého kraje působí dva euroregiony – **Euroregion Elbe / Labe** jehož česká část sídlí v Ústí nad Labem a **Euroregion Krušnohoří / Erzgebirge** se sídlem v Mostě.

Tab. 7.2.1 Obyvatelstvo a rozloha Euroregionu Elbe/Labe

Okres, město na úrovni okresu, euroregion	Rok	Počet obcí		Rozloha (km ²)	Obyvatelstvo		Hustota obyvatel na 1 km ²	Obyvatelstvo podle věkových skupin v %		
		celkem	z toho měst		celkem	z toho žen		0 - 14	15 - 64	65 +
Česká část										
Členské obce z okresu:										
Děčín	2001	24	7	479,5	81 931	41 750	171	16,4	71,0	12,7
	2004	24	7	479,5	81 667	41 600	170	15,8	71,5	12,8
Litoměřice	2001	61	9	724,1	94 326	48 004	130	16,1	70,6	13,3
	2004	60	9	721,7	94 092	47 810	130	15,3	71,2	13,5
Teplice	2001	7	6	180,4	101 475	52 405	563	16,2	71,1	12,7
	2004	6	5	165,0	93 586	48 306	567	15,8	71,5	12,7
Ústí nad Labem	2001	9	3	251,9	105 794	54 641	420	16,6	70,9	12,5
	2004	9	3	251,9	105 468	54 443	419	16,1	71,2	12,6
Celkem	2001	101	25	1 635,9	383 526	196 800	234	16,3	70,9	12,8
	2004	99	24	1 618,1	374 813	192 159	232	15,8	71,3	12,9
Německá část										
Dresden - město	2001	1	1	328,3	478 631	247 825	1 458	11,6	70,1	18,3
	2004	1	1	328,3	487 421	250 736	1 485	10,7	69,2	20,1
Meißen	2001	17	6	631,7	152 044	78 295	241	12,4	68,2	19,4
	2004	15	6	631,7	150 304	77 164	238	11,3	67,2	21,5
Sächsische Schweiz	2001	26	12	887,9	145 373	74 318	164	12,1	67,9	19,9
	2004	26	12	887,9	141 450	71 960	159	10,7	67,0	22,4
Weiseritzkreis	2001	19	9	765,6	124 763	63 153	163	12,8	69,3	17,8
	2004	17	8	765,7	122 892	62 037	160	11,4	68,7	19,9
Celkem	2001	63	28	2 613,5	900 811	463 591	345	12,0	69,3	18,7
	2004	59	27	2 613,6	902 067	461 897	345	10,9	68,5	20,7
Celkem euroregion	2001	164	53	4 249	1 284 337	660 391	302	13,3	69,8	16,9
	2004	158	51	4 232	1 276 880	654 056	302	12,3	69,3	18,4

Euroregion Elbe/Labe zaujímá území v česko-německém pohraničí. Na české straně zahrnuje část severních Čech a na německé straně Saské Švýcarsko. Euroregion Elbe/Labe byl založen dne 24. června 1992 v Ústí nad Labem rámcovou dohodou o sdružení. Je tvořen dvěma veřejnoprávními komunálními spolky, a to Komunálním společenstvím Euroregionu Horní Polabí/Východní Krušnohoří (Kommunalgemeinschaft Euroregion Oberes Elbtal/Ost erzgebirge e.V.) a Euroregionem Labe. Členy těchto spolků jsou na německé straně město Drážďany, okresy Míšeň, Saské Švýcarsko a Weisseritzkreis. Česká strana je tvořena sdružením měst a obcí z okresů Ústí nad Labem, Teplice, Litoměřice a Děčín. Zatímco počet obcí na německé straně je více méně konstantní (do euroregionu jsou zapojeny automaticky všechny obce spadající do výše jmenovaných okresů), na české straně dochází každým rokem k částečné migraci (některé obce vystupují a jiné zase vstupují). Ke konci roku 2004 sdružoval euroregion celkem 158 obcí z toho 99 obcí z české části.

Pokud budeme na české straně brát v úvahu celou plochu okresů (bez ohledu na to, které obce jsou či nejsou členem) zaujímá celý Euroregion Elbe/Labe rozlohu 5,4 tis. km² a vytváří tak dvě přibližně stejné velká území, jak na straně české, tak na straně německé. Jestliže však zohledníme faktické členství českých obcí, je rozloha české části podstatně menší než německé části a celý euroregion má rozlohu 4,2 tis. km². K 31. 12. 2004 žilo na tomto území 1 276,9 tis. obyvatel, z toho pouze 29 % obyvatel je z české části. Výrazně vyšší počet obyvatel v německé části způsobuje velkoměsto Drážďany, kde žije 487,4 tis. obyvatel, což je 38 % z celkového počtu obyvatel euroregionu a tedy i více než v celé české části. Okres Drážďany patří k nejhustěji zalidněné oblasti euroregionu, i když rozlohou je nejmenší.

Euroregion Krušnohoří / Erzgebirge se rozkládá podél hranic s Německou spolkovou republikou. Sousedí s euroregiony Ergensis (na západě) a Elbe/Labe (na východě). Na české straně ho tvoří obce a organizace z okresů Most, Chomutov, Louny, Teplice a Litoměřice, na německé straně zaujímá část Saska (okresy Annaberg, Freiberg, Mittlerer Erzgebirgskreis a Stollberg. Vznikl v roce 1992 po několika setkáních zástupců samospráv a okresních úřadů obou zemí. Ke konci roku 2004 sdružoval euroregion celkem 151 obcí, z toho 70 z nich je z české části.

Euroregion Krušnohoří / Erzgebirge zaujímá plochu cca 5,2 tis. km² (pouze pokud zahrneme na české straně rozlohu celých okresů). Počítáme-li na české straně pouze plochy jednotlivých členských obcí, zaujímal euroregion ke konci roku 2004 rozlohu 3,69 tis. km², kde žilo 706,6 tis. obyvatel. Více jak polovina z nich žije na německém území (58,3 % obyvatel). Z hlediska jednotlivých okresů má nejvyšší podíl obyvatelstva okres Freiberg, kde žije více jak 20 % obyvatel z celého euroregionu. Ve zbývajících třech německých okresech se tento podíl pohybuje mezi 12 a 13 %. Mezi nejhustěji zalidněné oblasti patří na německé straně okres Stollberg a na české straně okres Most, jehož obyvatelé se na celkovém počtu obyvatel euroregionu podílí více jak 15 %.

Tab. 7.2.2 Obyvatelstvo a rozloha Euroregionu Krušnohoří/Erzgebirge

Okres, město na úrovni okresu, euroregion	Rok	Počet obcí		Rozloha (km ²)	Obyvatelstvo		Hustota obyvatel na 1 km ²	Obyvatelstvo podle věkových skupin v %		
		celkem	z toho měst		celkem	z toho žen		0 - 14	15 - 64	65 +
Česká část										
Členské obce z okresu:										
Chomutov	2001	15	3	317,0	79 111	40 229	250	17,2	71,9	10,9
	2004	23	3	541,7	100 582	51 351	186	16,1	72,8	11,1
Litoměřice	2001	2	-	29,3	1 391	716	48	13,9	69,1	17,0
	2004	3	-	39,1	1 740	900	45	13,3	70,2	16,5
Louny	2001	16	4	372,0	56 172	28 850	151	16,8	70,8	12,4
	2004	19	4	393,6	57 030	29 220	145	15,9	71,6	12,5
Most	2001	17	4	361,9	110 925	56 788	306	16,4	71,6	12,0
	2004	16	4	343,5	110 166	56 481	321	15,4	72,3	12,2
Teplice	2001	8	3	141,5	16 304	8 239	115	15,9	70,7	13,3
	2004	9	4	160,6	25 015	12 671	156	16,1	71,2	12,7
Celkem	2001	58	14	1 221,7	263 903	134 822	216	16,7	71,5	11,8
	2004	70	15	1 478,4	294 533	150 623	199	15,8	72,2	12,0

Tab. 7.2.2 Obyvatelstvo a rozloha Euroregionu Krušnohoří/Erzgebirge

dokončení

Okres, město na úrovni okresu, euroregion	Rok	Počet obcí		Rozloha (km ²)	Obyvatelstvo		Hustota obyvatel na 1 km ²	Obyvatelstvo podle věkových skupin v %		
		celkem	z toho měst		celkem	z toho žen		0 - 14	15 - 64	65 +
Německá část										
Annaberg	2001	17	9	438,2	87 200	44 911	199	12,3	68,0	19,7
	2004	17	9	438,2	84 299	43 261	192	11,1	67,6	21,3
Freiberg	2001	29	8	913,5	151 560	77 410	166	12,5	68,1	19,4
	2004	27	8	913,6	146 747	74 679	161	10,9	67,3	21,8
Mittlerer Erzgebirgskreis	2001	24	6	595,4	93 483	47 668	157	12,8	67,7	19,5
	2004	22	6	595,4	90 549	45 957	152	11,1	67,4	21,5
Stollberg	2001	15	5	266,5	93 041	47 727	349	11,6	67,9	20,5
	2004	15	5	266,5	90 483	46 314	340	10,2	67,5	22,3
Celkem	2001	85	28	2 213,6	425 284	217 716	192	12,3	67,9	19,7
	2004	81	28	2 213,6	412 078	210 211	186	10,8	67,4	21,7
Celkem euroregion	2001	143	42	3 435,3	689 187	352 538	201	14,0	69,3	16,7
	2004	151	43	3 692,0	706 611	360 834	191	12,9	69,4	17,7

7.3. Vnější vztahy

Podle klasifikace NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics) je Ústecký kraj administrativním, vyšším územně správním celkem na úrovni NUTS 3. Pro potřeby regionální statistiky byly vytvořeny vyšší neadministrativní celky, tzv. regiony soudržnosti, které jsou na úrovni NUTS 2. Ústecký kraj tvoří spolu s krajem Karlovarským **region soudržnosti NUTS 2 Severozápad**. Tento region se rozprostírá od pohraničních Krušných hor po celém povodí Ohře přes České Středohoří, Mosteckou a Sokolovskou pánev až k výběžkům Českého lesa pod Karlovarskou vrchovinou. Obyvatelstvo tohoto regionu tvoří cca 10 % populace ČR, průměrná hustota zalidnění činí 130 obyvatel na km². Region charakterizuje vysoký stupeň urbanizace (více než 80 % obyvatel žije ve městech), průměrná velikost obcí je výrazně větší než průměr ČR. Současná ekonomická struktura je stále výrazně poznamenána skutečností, že se jednalo a stále jedná o silný průmyslový region, s negativními důsledky rozpadu velkovýrobních struktur, procesu restrukturalizace a ekonomické transformace. Jako celek se hospodářství regionu vyznačuje průměrnou progresivitou ekonomické struktury v porovnání s ostatními kraji České republiky. V regionu je stále mírně nadprůměrný podíl sekundárního sektoru na zaměstnanosti, naopak zaměstnanost v zemědělství je i oproti celorepublikové úrovni relativně nízká. Závažný problém představuje vysoká nezaměstnanost zejména u skupin dlouhodobě nezaměstnaných a mladých uchazečů o zaměstnání.

Pro potřebu zmapování cestovního ruchu je území republiky rozděleno na **turistické regiony**. Území Ústeckého kraje tvoří jeden turistický region Severozápadní Čechy, který zaujímá téměř 8 % rozlohy České republiky. Tento region se dále člení na tři **turistické oblasti** Děčínsko a Lužické hory, Krušné hory a Podkrušnohoří, České středohoří a Žatecko. Na celkovém počtu hostů v České republice v roce 2004 se turistický region Severozápadní Čechy podílel 5 %, z cizinců, kteří přicestovali do naší republiky se v tomto regionu ubytovalo necelých 7 %.